

VUA LOUIS 16 VÀ HOÀNG HẬU MARIE ANTOINETTE

NGUYÊN NHÂN ĐƯA ĐẾN CUỘC CÁCH MẠNG PHÁP NHÂN QUYỀN VÀ DÂN QUYỀN 1789

Trước khi đề cập phiên tòa xét xử Vua Louis 16 và Hoàng Hậu Marie Antoinette, chúng tôi xin trình bày mấy điểm đáng lưu ý dưới đây:

Theo Viện Nghiên Cứu Gale (Gale Research) và các nhà sử luật tên tuổi, hàng ngàn vụ án diễn ra trong suốt 25 thế kỷ vừa qua đều mang một vài ý nghĩa chính trị, lịch sử hay pháp lý được đại chúng đặc biệt chú ý tới vì lý do này hay lý do khác.

1- Ý Nghĩa Chính Trị

Vào thời kỳ hình thành Cổ Luật, khi quyền lực giáo hội và quyền lực thế tục kết hợp chặt chẽ thành một khối, ta thấy xuất hiện nhiều phiên tòa được tổ chức nhằm mục đích bảo vệ cơ sở và tín ngưỡng tôn giáo. Các vụ xét xử đó đều dính líu tới chính trị tỷ như vụ Alcibiades (415 trước Công Nguyên), Socrates (399 trước CN), Jesus of Zanareth (33 sau CN), Sir Thomas More (1535), và Galileo Galilei (1633).

2- Ý Nghĩa Lịch Sử

Cuộc Cách Mạng Dân Quyền Pháp 1789 bùng nổ rồi dẫn tới vụ án Vua Louis 16 và Hoàng Hậu Marie Antoinette được xếp vào vị trí quan trọng nhất, đứng hàng đầu trong giai đoạn này, vì đã tác động rất mạnh mẽ đến lịch sử thế giới. Tiếp đến, chủ nghĩa dân tộc Ái Nhĩ Lan với vụ Daniel O'Connell, Roger Casement, và the Guildford Tour, cuộc tranh đấu hệ tư tưởng qua các vụ Rosa Luxemburg, thanh trừng tại Mạc Tư Khoa 1936 và 1937-38 và Vệ Binh Đỏ, Thế Chiến Thứ Hai với Tòa Án Nuremberg và Tokyo chôn vùi chủ nghĩa Đức Quốc Xã và chế độ Quân Phiệt Nhật Bản, và chủ nghĩa Thực dân sụp đổ từ Á sang Phi phải trao trả độc lập cho các thuộc địa qua các vụ Mohandas Gandhi, Jome Kenvatta, và Nelson Mandela.

Phân tích một chuỗi dài các biến cố trên, các sử gia nhận định những vụ án có tính cách chính trị thế tục được quần chúng chú ý nhiều nhất và ảnh hưởng đến lịch sử, trong đó đáng kể cuộc Cách Mạng Dân Quyền Pháp 1789 đã khai sinh ra Đệ Nhất Cộng Hòa được công bố ngày 21.09.1792 và việc bắt Vua Louis 16 chấm dứt chế độ quân chủ chuyên chế kéo dài từ nhiều thế kỷ vừa qua.

Sau đó, Tuyên Ngôn Nhân Quyền và Dân Chủ được phổ biến ngày 26.08.1789 tại Paris với lời cảnh giác nhân loại như sau:

"Sự khinh miệt phủ nhận hay lãng quên nhân quyền là nguyên nhân duy nhất đem lại đại bất hạnh cho dân chúng và sa đọa cho chính quyền. Ngoài khoản quy định phân quyền (lập pháp, hành pháp và tư pháp) trong bộ máy nhà nước, Hiến Pháp còn phải có khoản quy định sự bảo vệ nhân quyền cho con người. Nếu không có hai khoản này, thì xã hội coi như không có Hiến Pháp" (1).

Vậy mà, chỉ cách ba năm sau, các nhà hoạt động chính trị đã lãng quên lời cảnh giác trong bản Tuyên Ngôn trên, cho thiết lập bộ máy cai trị chà đạp nguyên tắc phân quyền, coi thường và khinh miệt nhân quyền đưa tới những hành động tàn sát tập thể, qua máy chém Guillotine, khiến biết bao nạn nhân vô tội bị chết oan.

Tòa Án Cách Mạng khoác lớp vỏ hào nhoáng bề ngoài để hợp pháp hóa những hình

phạt trừng trị vi phạm có thực hay tưởng tượng nhằm những mục đích chính trị. Không những vậy, Đạo Luật ngày 17.09.1793 áp dụng đối với những người bị “tình nghi” (loi des “suspects”) đưa ra hành quyết bằng máy chém Guillotine, chẳng khác gì hành động diệt chủng, vô tình đã cung cấp thêm vũ khí sắc bén cho phe phản kháng án tử hình đưa ra những luận cứ vững chắc khó có thể đánh đổ được.

Hai điểm cuối cùng là thủ tục điều tra và xét xử vua Louis 16 và Hoàng Hậu Marie khác nhau:

Hội Nghị Quốc Ước xét xử Vua Louis 16 với những đặc quyền dành riêng cho các vị nguyên thủ quốc gia cũng như một số giới chức cao cấp trong chính quyền theo thủ tục đặc biệt do luật pháp quy định.

Hoàng Hậu Marie Antoinette bị đưa ra Tòa Án Cách Mạng xét xử cũng giống như một bị cáo thường tội vậy, không được hưởng một đặc quyền nào khác.

Người viết không có tham vọng nghiên cứu cuộc Cách Mạng Dân Quyền Pháp 1789 hoặc thâm cứu phiên Tòa xét xử vua Louis 16 và Hoàng Hậu Marie Antoinette mà chỉ trình bày sơ lược các biến cố để chọn lọc một số dữ kiện liên quan mật thiết tới chủ đề “Án Tử Hình” cùng sự tác động tới lịch sử thế giới, đặc biệt về mặt pháp lý, vào các thế kỷ kế tiếp. Một số chi tiết liên quan tới vụ án cũng được đề cập thêm với mục đích giải trí và thông tin. Tỷ như hai sử gia Olivier Bernier và Vincent Cronin, được nhiều giải thưởng cao quý về lịch sử, đã đưa ra bằng chứng cho thấy có nhiều điệp viên trong số các bạn tâm tình của Antoinette đã ngụy tạo hồ sơ gửi phúc trình cho Hoàng Hậu Maria Theresa hoặc vu cáo ác ý Antoinette về tội ngoại tình đồng giới tính luyến ái (lesbian), sống tay ba với em trai vua và cuối cùng cũng có hành vi loạn luân với con trai còn nhỏ tuổi. Ngoài ra, một số sách báo và hai nhà xuất bản đã nhìn nhận có in những ấn phẩm sử dụng tài liệu giả viết về Louis và Antoinette. Các sự kiện này dần dần được đưa ra ánh sáng với sự tán thưởng của nhiều học giả và các nhà sử học nổi tiếng khắp nơi.

VUA LOUIS 16

Sơ lược tiểu sử và bối cảnh lịch sử:

Louis Augustus, chào đời ngày 23.08.1754, được gọi Quận Công Berry, vua tương lai Louis 16, con của Dauphin Louis và Maria Josepha (người Đức ở Saxe), và là cháu trai của vua Louis 15 được chọn nối ngôi triều đại Bourbon. Vì vậy, vua Louis 15 chăm nom Dauphin chu đáo về mọi mặt. Nhà vua đã giao phó cho tu sĩ Vermond Tiến Sĩ văn chương và triết học ở Sorbonne dạy Dauphin học từ thuở nhỏ. Ngoài ra, bà mẹ Maria Josepha còn kèm Dauphin học tiếng Ý, Đức và Anh.

Năm 15 tuổi, Dauphin ham đọc những tác phẩm về lịch sử, luật pháp và tổ chức chính quyền của Voltaire, Montesquieu và Rousseau tỷ như “Khế ước xã hội” (The Social Contract), “Vạn Pháp Tinh Thông” (The Spirit of the Law). Nhưng có một điểm hết sức đặc biệt là Louis say mê lịch sử Anh Quốc vào thời nội chiến, nhất là chuyện đưa Vua Charles I lên máy chém Gibbet chặt đầu về tội “phản quốc”. Louis đọc đi đọc lại, lịch sử Vua Charles I, trong suốt cuộc đời, và tựa hồ như linh tính cho thấy có điềm báo trước số mệnh của chính mình cũng giống như vậy.

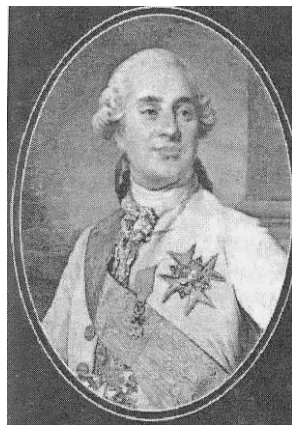
Louis Augustus thường nói: “Nếu tôi ở vào địa vị Vua Charles I, tôi sẽ không bao giờ rút gươm ra chống lại nhân dân của tôi”. Quả thời gian sau đã chứng minh Louis nói rất thành thật khi lên cầm quyền cai trị nước Pháp.

Cũng vào tuổi 15, Louis xuất ngoại, vào mùa hạ năm 1769, sang thăm Áo Quốc nằm trong kế hoạch thực hiện Liên Minh Pháp-Áo, qua hôn nhân giữa Louis và Công Chúa Áo Marie Antoinette vừa tròn 14 tuổi, được Vua Louis 15 và Hoàng Hậu Maria Theresa thông

qua nhằm thắt chặt sự liên kết chính trị hai dòng họ Bourbon và Habsburg. Như vậy cuộc hôn nhân vương giả này có tính toán được hai nhà lãnh đạo tối cao quyết định nằm trong sách lược quốc gia của đôi bên.

Vua Louis 15 và Hoàng Hậu Maria Theresa đều lạc quan nhưng theo một số cố vấn siêu việt cả Áo lẫn Pháp, đứng sau hậu trường, không tán thành cuộc hôn nhân chính trị đó vì sẽ đưa tới thảm họa khôn lường. Hai nước vốn thù địch với nhau trong các cuộc chiến quá khứ, không dễ gì xóa bỏ được định kiến hận thù của người dân để xây dựng một liên minh vững mạnh như cả hai bên mong muốn. Hơn nữa, không phải người Pháp nào cũng ưa thích Hoàng Hậu ngoại nhân, nhất là người đó gốc Đức bị coi như kẻ thù truyền kiếp của dân tộc. Trước hôn lễ, nhiều người Pháp có viễn kiến đều lo ngại cho số phận của Augustus và Marie Antoinette.

Thừa hưởng di sản của người mẹ gốc Đức, Louis lúc nào cũng tỏ ra rất kỷ luật, trật tự, tôn trọng các nguyên tắc đặt ra và sẵn sàng tuân lệnh vua Louis 15 ban ra không chút do dự. Được Bộ Trưởng Choiseul và Đại Sứ Pháp Mercy tại Vienna cùng Tu Sĩ Vermond tận tình hướng dẫn Louis về phong cách trang nghiêm và lịch lãm khi yết kiến Hoàng Hậu Maria Theresa cũng như khi đối diện với Antoinette. Louis đã thành công được sự quý mến của Hoàng Hậu lẫn Antoinette, và không bao giờ quên được câu nói lịch sử của Hoàng Hậu: “Con gái tôi sẽ yêu Augustus”.

MARIE ANTOINETTE

Mở mắt chào đời ngày 02.11.1755 với tên Maria Antona Josepha Joanna, hay Antoine (thường được gọi Marie Antoinette tại quê hương), con Hoàng Đế Đức François I và Hoàng Hậu Maria Theresa (Công Chúa Áo – Nữ Hoàng Hung Gia và Bohême – miền đất phía tây Tiệp Khắc) thuộc triều đại Babsburg-Lorraine – phong cho chồng tước vị Hoàng Đế Nhật Nhĩ Man (François I, Empereur germanique – tên xưa của Đức quốc) và bắt đầu từ đó mang tước Hoàng Hậu.

Marie Antoinette có 5 anh, 9 chị và là con gái út được cưng chiều vì đẹp nhất, thông minh nhất và cũng là kỳ vọng của Hoàng Hậu giao cho Marie giữ trọng trách thực hiện sự liên kết giữa hai dòng họ Bourbon và Habsburg sao cho ngày càng bền vững.

Theo sự nhận xét của Tu Sĩ Vermond, thầy dạy học Antoinette “... Tuy hơi cứng đầu nhưng dễ dàng phục tùng Mẫu Hậu về lời khuyên bảo và dạy dỗ.” Antoinette nói lưu loát tiếng Ý, viết tiếng mẹ đẻ (tiếng Đức) hã còn có lỗi văn phạm, nói tiếng Pháp giọng Paris chưa được hoàn hảo. Tất cả sự khó khăn đó đều vượt qua dễ dàng vì Antoinette rất thông minh. Lơ là chính trị, có khiếu về nghệ thuật, nổi bật về trang trí lâu đài, cung điện, hội họa và thiết kế các kiểu bộ áo lễ hội trong hoàng cung. Marie hội đủ nhiều đức tính giữ vai trò Hoàng Hậu, chỉ vai trò đó thôi, rất đáng được ngưỡng mộ”.

HÔN NHÂN VÀ LỄ ĐĂNG QUANG

Đám cưới được tổ chức vào năm 1770. Marie Antoinette rời quê hương năm 14 tuổi, sang Pháp cùng đoàn tùy tùng với 57 xe ngựa, 117 người hầu và 376 con ngựa. Của hồi môn gồm 200.000 Silver florins tiền mặt do mẹ và anh trai, Hoàng Đế Joseph II, mừng và 200.000 florins giá trị nhẫn và kim cương của cô dâu.

Vua Louis 15 và cháu trai, 15 tuổi, đợi ở lâu đài hoàng cung thuộc khu rừng Compiègne cách Đông Bắc Paris khoảng 50 dặm.

Sau đó, hôn lễ của Louis Augustus và Marie Antoinette được cử hành ngày 16 tháng năm 1770 tại nhà thờ hoàng gia trong Cung Điện Versailles. Vào buổi tối, lễ hội mừng cặp uyên ương được tổ chức tưng bừng tại lâu đài của Vua Louis 15 trông ra Quảng Trường Concorde. Pháo bông đốt không ngừng, rực sáng cả kinh thành Paris. Dân chúng ở khắp nơi đổ ra đường phố kéo về Quảng Trường Concorde đông nghịt, điên cuồng nhảy múa, ca hát, tung hoa ném mũ hoan hô rầm trời khi đôi tân hôn xuất hiện trên bao lơn vẫy tay chào mọi người. Lễ hội kết thúc với 133 nạn nhân bị nghẹt thở, xô đẩy dầy xéo lên nhau chết trong cuộc hỗn loạn chưa từng thấy.

Sau khi tổ chức đám cưới cho cháu xong xuôi được ít lâu, chẳng may Vua Louis 15 mắc bệnh đậu mùa và từ trần vào tháng 5 năm 1774. Louis Augustus lên nối ngôi và Lễ Đăng Quang Vua Louis 16 được tổ chức tại Thánh Đường Rheims ở Champagne, còn Lễ Mừng sẽ tổ chức theo nghi lễ hoàng triều tại Paris, thể hiện sự kết hợp hài hòa giữa tôn giáo và nhà nước.

Theo truyền thống của các đời vua trước, Marie Antoinette tức Bà Dauphin không giữ một chức vụ gì trong chính phủ, sẽ đến tham dự Lễ Đăng Quang như một khách mời. Tuy nhiên, trong buổi lễ long trọng đó, các giới chức cao cấp thông báo Lễ Đăng Quang Hoàng Hậu Marie Antoinette sẽ được cử hành vào năm 1775.

Điểm đặc biệt cần đề cập khi Vua Louis 16 lên ngôi chỉ cách vài ngày sau, đã tặng Marie Antoinette vào tháng 6 năm 1774 một Tiểu Lâu Đài mang tên "Le Petit Trianon" do Vua Louis 15 cho xây dựng trong khuôn viên Điện Versailles vào năm 1762-68 dành cho người tình Madame de Pampadour.

Trong cuộc hành trình qua Pháp, Antoinette coi Tiểu Lâu Đài "Le Petit Trianon" như một phần cuộc đời của mình không thể quên được. Chính tại nơi đây, Antoinette tìm được nơi ẩn náu nghỉ ngơi, thoát ra khỏi nghi triều phiền toái để sống một cuộc sống riêng tư vui chơi với nhóm bạn thân cận. Vì khinh suất và hoang phí kỳ cục trong khi người dân thiếu bánh mì do thiên tai và khủng hoảng kinh tế gây ra, Antoinette tự mình làm người dân chán ghét và gây đủ thứ tai tiếng ví dụ như chiếc vòng hạt xoàn đeo cổ (the Diamond Necklace Affair) với 647 hạt xoàn tổng cộng 2.800 carats khiến Vua Louis 16 phải can thiệp, trong vụ lường đảo lớn nhất trong lịch sử, và ra lệnh bắt giam Đức Hồng Y Pháp Louis Rene Edouard de Rohan.

Đề cập chuyện Hoàng Hậu Antoinette mà bỏ qua "Le Petit Trianon" thì thật là một điều thiếu sót. Người viết sẽ trình bày "Le Petit Trianon" do kiến trúc sư nổi tiếng Pháp J.A. Gabriel xây cất năm 1762 vào một mục riêng trong bài viết này.

Sau khi khuyến khích con gái phải "chiều chuộng, vuốt ve triu mến chồng nhiều hơn" Hoàng Hậu Maria Theresa phái người con trai, Joseph II, đi Pháp để thúc bách "người chồng lười biếng đó" phải rèn luyện sức mạnh thể chất kiên trì sao cho có con thừa kế ngai vàng để củng cố Liên Minh. Nhiều sử gia đưa ra kết luận Louis cảm thấy đau đớn về bệnh "phimosis" (bao quy đầu), một tật nguyên sinh lý có thể chữa trị bằng cuộc giải phẫu. Không một nhân vật nào trong Cung Điện cũng như người anh Joseph II lại muốn đề cập tới vấn đề quá tế nhị như vậy. Chỉ biết, theo Antoinette viết thư cho Mẫu Hậu, Louis rất bối rối và

ngượng ngập trong tình thân mật giữa vợ chồng nhưng cương quyết từ chối mọi cuộc phẫu thuật.

Theo ý kiến chung được ghi nhận, hạnh phúc lứa đôi không trọn vẹn kéo dài suốt 7 năm trời. Tuy nhiên, Joseph II viết thư cho em trai Leopold, thuật lại cặp vợ chồng này bình thường chỉ phạm “những sai lầm thật ngớ ngẩn”. Sau đó, Louis và Antoinette viết thư cảm ơn người anh đã tới thăm và chuyển thư của Mẫu Hậu.

Đọc thư mẹ, Antoinette không cầm được nước mắt. Khi tạm biệt mẹ ở thành Vienne đi Paris, Antoinette luôn luôn ghi nhớ lời khuyên bảo và dạy dỗ của Mẫu Hậu Maria Theresa: “Con phải thề trung thành với Liên Minh mới. Con phải cư xử làm sao cho Dân Tộc Pháp yêu mến. Con phải đứng ra ngoài chính trị. Trên hết tất cả, con phải thành công trong hôn nhân. Con phải thuộc nằm lòng câu ‘Hạnh phúc duy nhất và đích thực trên đời này là cuộc hôn nhân hạnh phúc’. Và, điều đó tùy thuộc vào người đàn bà biết sốt sắng ‘hưởng ứng, dịu hiền và vui cười’ ”...

Đọc xong thư, Antoinette cảm thấy “buồn chán và nhớ nhà”. Đến gặp người cố vấn tin cẩn nhất, Đại Sứ Áo Bá Tước Florimond Mercy d’Argenteau, thú nhận cuộc sống buồn tẻ của mình. Ông Đại Sứ này khuyên Antoinette “phải nhập cuộc, không thể đứng ngoài chính trị nữa” (2).

Trở về Điện Versailles, sau khi suy tính đắn đo, không thể trái lời mẹ dạy bảo mà cũng chẳng muốn dấn thân vào cuộc phiêu lưu chính trị, Antoinette quyết định tìm một lối sống riêng cho mình tại Trianon.

Trianon là tên của hai lâu đài hoàng gia xây dựng trong Hoa Viên thuộc Cung Điện Versailles. Cái thứ nhất mang tên Đại Lâu Đài (Le Grand Trianon) do Kiến trúc sư J.H. Mansart thực hiện năm 1687, và cái thứ hai với tên Tiểu Lâu Đài (Le Petit Trianon) nổi tiếng hơn cái thứ nhất, được Vua Louis 15 giao phó cho Kiến trúc sư tài ba Jacques Ange Gabriel xây cất từ năm 1762 đến năm 1768 thì hoàn thành, để tặng cho người tình Madame de Pampadour.

Tham khảo và trích các tài liệu sau:

- (1) Cẩm nang Nhân Quyền của Luật Sư Nguyễn Hữu Thống
- (2) - Louis and Antoinette by Vincent Cronin
  - Life and Death of Louis XVI by Saul K. Padover
  - Secrets of Marie Antoinette by Oliver Bernier
  - Marie Antoinette by Philippe and Marguerite Jallut, Library of Congress – catalog card number.

TP. NGUYỄN VĂN THÀNH (23)
